

20. ASIRDA SPORUMUZ

Orhan BİLGİN

Y. Müh. Emekli Müsteşar

Konuya tam girebilmek için eski Türk boylarındaki spor faaliyetlerine özet olarak değinmekte yarar vardır.

M.Ö. 4000 yıllarında hayvancılık ve kısmen tarımla uğraşan Moğol Türklerinde spor faaliyetleri olduğunu ve ilkel gereçlerle uygulandığını Prof. Dr. WOLFRAM EBERHARD'ın Çin Tarihi adlı kitabından öğreniyoruz.

20. asıra ve önemle Cumhuriyet dönemine gelinceye kadar Türk toplumlarında genel olarak savaş sporları ağırlıklı şekilde göze çarpmaktadır.

Savaş öncesi, savaşa gidecekleri zaman, fiziksel, psikolojik ve fizyolojik olarak hazırlanmak için, savaş sonrasında da zaferleri kutlamada ve diğer şölen, tay gibi eğlencelerde, ayrıca (yuğ) cenaze törenlerinde yerine göre çeşitli spor gösteri ve oyunları uygulanıyordu. Örneğin, Kılıç kalkan, okçuluk, avcılık ve sürgün avı, mızrak atışı, kement atma, binicilik, kız ve erkek binicilik oyunları, at terbiyesi (bugünkü dreraj), kızak, kayak yarışları, cirit, güreş önde gelen faaliyetlerdi. Bunların yanısıra M.Ö. 200-150 yıllarında çocuklarla gençlerin hatta kızların kendi aralarında keçi kılından yapılmış topla oynadıkları bugünkü futbola benzeyen TEPÜK denilen bir spor oyununun oynandığını araştırmacıların kitaplarından öğreniyoruz.

Yine bugünkü polo'ya benzeyen 1.30m. uzunluğunda ucu eğri bir sopayla at üstünde oynanan ÇEVGEN denilen, Türk boylarında oldukça yaygın olan ve binicilik oyunları kapsamı içinde yürütülen ilginç bir spor faaliyetiyle, (seyirtme), koşma ve yürüyüş yarışlarının yapıldığını da Yunus TAYGA'nın TÜRK SPOR TARİHİNE GENEL BAKIŞ kitabından okuyoruz.

Bu faaliyetlerin Orta Asya'dan başlayarak, Türk boylarının göçleriyle Mezopotamya üzerinden Orta Doğu ülkelerine yayıldığı, bir kolunun Balkan ülkelerine, diğer bir kolunun da Arap Yarımadası üzerinden Endülüs Emevi Devletinin gelişmesiyle birlikte Kuzey Afrika'dan İspanya'ya kadar ulaştığı bilinmektedir. Nitekim Hatay'ın Yayladağı'nda halen yapılmakta olan ve judoyu andıran ABA güreşinin benzerini İspanya'da da görüyoruz.

Anadolu'ya gelen Türklerde LABUT, TOMAK gibi oyunlar spor anlayışı içinde oynanmış, 15. asırdan sonra yüzme ile boks faaliyetlerini yanısıra Osmanlılarda tüfek atıcılık yarışları devreye girmiştir. Yine bu dönemde, padişahların spora önem verdikleri oranda faaliyetler düzenlediğini biliyoruz.

Osmanlı döneminin sonlarına doğru yavaş yavaş modern sporlara giriş eğilimi başlayarak 1839'da ilk defa Tanzimat Fermanı ile birlikte askeri ve sivil okullara cimnas-tik dersi konulmuştur.

Önce yabancı beden eğitimi öğretmenleriyle başlayan bu çalışmalar, daha sonra çoğunlukla asker kökenli olan Türk beden eğitimi öğretmenlerinin görev almasıyla devam etmiştir.

Bu arada 1878'de Mora Yenişehirde dünyaya gelen ve sporumuza büyük katkıları olan Selim Sırrı Tarcan bey'i görüyoruz. Galatasary Lisesi'nde orta tahsilini tamamladıktan sonra Mühendishanei Harbiyesi'nden üst teğmen olarak çıkan selim Sırrı Tarcan, bir süre öğretmenlik yapmış ve 1908 İnkılabından sonra 1909'da İSVEÇ'e giderek orada beden eğitimi bölümünde ihtisas yapmıştır. Yurda dönüşünde İZMİR ve İSTANBUL'da modern sporun ülkemize yerleşip gelişmesi için çok büyük gayret göstererek, bu konuda çalışmalar yapmış, bir taraftan gazetelerde yazı yazarken diğer taraftan spor dallarını tanıtıcı ve öğretici broşürlerle ve çok sayıda kitap yayınlamıştır. Bu arada bulunduğu Milli Eğitim Bakanlığı (Maarif Vekaleti) Baş Müfettişliği görevi nedeniyle uğradığı bütün okullara spor fikrini aşılama çalışmış, daha sonra da Ordu Mil

letvekili (Mebusu) seçilerek fikirlerini Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde savunmaya başlamıştır.

Ayrıca olimpiyat oyunlarına Türkiye'nin kısmen katılabilmesi için çalışmalara başlamış ve o tarihe kadar kurulmuş olan kulüplere 23.12.1913 tarihli gazetelerde bir bildiri yayınlayarak, 26 Aralık Cuma günü, Fenerbahçe Kulübünde yapılacak toplantı için çağrıda bulunmuştur. Onlara, spor dallarında federasyonlar kurulması gereğini anlatarak ve her kulüpten ikişer üyenin seçilmesini isteyerek bu oluşumu sağlamıştır.

Durum bir yazıyla C.I.O. Başkanı BARON DE COBERTEN'e bildirilmiş ve gelen cevapla Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nde Türkiye Temsilcisi seçilmiştir.

Birinci Dünya Savaşı nedeniyle Almanya, Avusturya, Macaristan ve Bulgaristan'ın yanısıra bizim de üyeliğimiz silinmiştir. Daha sonra Selim Sırrı Tarcan 1924'te Paris'te organize edilecek olimpiyatlara katılmamız için yeniden müracaat etmiş tekrar temsilci seçilerek bu hakkı Türkiye'ye kazandırmıştır.

Diğer yandan sporun toplumsal değeri anlaşılıp, önem kazandıkça Meşrutiyetten itibaren yöresel spor kulüplerinin kurulmaya başladığını ve Cemiyetler Kanunu'na göre tescillerini yaptırdıklarını tesbit ediyoruz. İlk olarak 1903'de Beşiktaş, arkasından Altınordu, 1905'de Galatasaray, 1907'de Fenerbahçe ve sırasıyla Süleymaniye, Vefa, Beykoz, Nişantaşı, Türkgücü, Anadoluhisarı, Nişantaşı gibi semt kulüpleri ortaya çıkmıştır. Bunlarla birlikte ilk defa 1910-1911 ders yılında İstanbul Sultaniyesi (yani lisesinde) bir cimmastik Kulübü ve yine 1911'de İstanbul Darülfünun (yani Üniversitesinde) Terbiyeyi Bedeniye adıyla bir kulüp kurulmuştur. örnek olarak, Galatasaray Kulübü'nün tescil belgesinde bulunan futbol, voleybol, basketbol atletizm, su sporları, tenis gibi spor dallarını sayabiliriz.

1903-1923 tarihleri arasında önceleri gayrimüslimlerin ve içlerinde Fuat Kayacan Bey gibi Türk oyuncuların da bulunduğu kulüplerin katıldığı futbol ligleri organize edilmiştir. 1914'e kadar süren bu faaliyetlere I. Dünya Savaşı nedeniyle bir süre ara verilmiş, daha sonraları Türk takımlarından oluşan Cuma ligi başlatılmıştır. Bu müsabakalar 37 maddelik bir yönetmelik hazırlanarak uygulanmıştır. Gelişen bu futbol faaliyetlerine paralel İstanbul'da İstanbul Futbol Birliği, Cuma Birliği, Türk İdman Birliği gibi birlikler kurulmaya başlamıştır.

Anadoluda da bu faaliyetler canlanmış, 1913 yılında Ankara'da ilk futbol takımı tescil edilmiş ve 1921'de Ankara'da İdman Birliği adı altında bir birlik kurulmuştur. 1913'den itibaren de İzmit, Konya, Eskişehir, Isparta, İzmir gibi birçok Anadolu şehirlerinde faaliyetlerin başladığını görüyoruz.

Diğer taraftan 1914'de alınan bir kararla bugünkü adıyla Milli Savunma Bakanlığı'na bağlı Osmanlı Güç Dernekleri kurulmuş ve Derneklerin Genel Müfettişliğine atanan Albay Mustafa Kemal yaptığı incelemeler sonunda 1908'te kurulan Alman Gençlik Teşkilatını örnek alarak geniş bir rapor tazmin ederek ve bu rapora göre bir talimatname hazırlamıştır. Böylece Yüce Atatürk Gençlik ve Spor konularına resmen girmiş oluyor. Atatürk'e spor nedir diye sormuşlar, o da Çanakkale Savaşındaki bir anısını dile getirerek cevap vermiş.

Arıburnu kumandanı idim. İki tarafın ateş hatları arasında elli-altmış metre mesafe vardı. Birbirine en yakın hatlar arasında dolaşan Türk ve İngiliz keşşaflarından ikisi gecenin kara kesafeti içinde ellerindeki uzun silahları istimal edemeyecek kadar burun buruna temas etmişler. İngiliz keşşaf yumruklarını sıkmış, boks denilen idmanı Türk neferinin vücut ve kalbi üzerinde tatbik etmeye başlamış. Bu mahirane yumruk idmanını bilmeyen Türk neferi kalbine maddeden vicdana manen vurulan darbelerin tesiri altında iki eline ötekinin boğazına uzanmış, var kuvvetiyle düşmanın gırtlığını yakalamış. Düşman neferin boğazı iki demir pençenin mensesinde sıkışınca, bizim nefer, boks darbelerinin hafiflediğini biraz sonra zail olduğunu görmüş.

Nefer eşirini sürükleyerek benim yanıma getirdi. Gece yarısından sonra idi. Ewela düşman neferini isticvab ettim:

- Ne oldu? Sen niçin buralara kadar geldin.

- Spor cevabını verdi. Bizimkine sordum.

- Nasıl oldu?

Nefer esirinin verdiği ilmi cevabı anlamamış olmaktan korkarak:

- Bilmiyorum dedi.

Ben, birinci ilmi ve fenni değil, ikincinin cehilden ziyade Edep ve Terbiyesi üzerinde fazla durmadım. Esire tekrar sordum:

- Sen sportmen misin?

- Evet çok iyi...

- Bizim neferi nasıl buldun?

- Bilmiyor dedi.

Türk neferine döndüm:

- İhtiyar musun? Senin için bilmiyor, cahildir dedi.

Kısaca:

- Huzuruza getirdim efendim, cevabını verdi.

Gazi devam etti:

- Benden spor nedir diye sorulursa vereceğim cevap şudur: "Spor, vatanın milletin ali menfaatlerinde tecavüz edenleri gırtlığından yakalayarak memleket, millet harislerinin huzuruna getirebilmek kabiliyeti maddiye ve maneviyesidir."

Büyük önderimiz bu anının arkasından "Türk Çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır" demiş.

İdman Cemiyetleri İttifakı kuruluncaya kadar memleketin tümünü kapsayan birçok birliğin kurulduğunu ve bunların yerel olarak futbol, atletizm, teniz, eskrim ve cimnasti dallarında müsabaka ve turnuvalar düzenlediğini okuyoruz. Nitekim yukarıda değindiğim futbol turnuvalarıyla birlikte Olimpiyat Komitesi 1919-1922'de tenis turnuvası, 1920 - 1921'de basketbol ve voleybol turnuvaları düzenlemiştir.

14 Temmuz 1922 Cuma günü, Fenerbahçe Kulübünde İstanbul'daki birçok kulübün temsilcilerinin katılımıyla Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı kurulması kararlaştırılmıştır. 31 Temmuz 1922'de geçici Merkez Yönetim Kurulu teşkil edilir, futbol, atletizm ve güreş dallarında encümenler kurulu yani bir tür federasyonlar oluşturulur. 1923 Nisan sonunda yapılan Genel Kurul Toplantısıyla Cumhuriyet dönemindeki ilk spor kuruluşu olan ilk İdman Cemiyetleri İttifakı Ali Sami yen Beyefendinin başkanlığında resmen kurulmuş olur.

Beyaz, kırmızı, yeşil şeklinde üç grupta okullarası spor organizasyonu yapmaya başlarlar. Diğer taraftan 1922-1923 sezonunu kapsayan iki devreli İstanbul Kulüplerinin katıldığı fiktür düzenlenir ve uygulanır.

1924'de Pariste yapılacak Olimpiyata katılmak amacıyla C.İ.O.'ya müracaat edilir ve yine Selim Sırrı Tarcan Bey Temsilci seçilir ve katılmamız uygun bulunur.

Atletizm, futbol, güreş ve atıcılık dallarında katılmamız ön görülerek, değişik bölgelerde eğitim yapılarak seçmeler için baraj konur.

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı'nın genelinde İstanbul bölgesine inhisar eden çalışmaları 29.08.1924 - 05.09.1924 tarihleri arasında Ankara'da yapılan Genel Kurulla tüm ülkeyi kapsayacak hale getirilmiştir. Bu toplantıya 14 ilden 161 temsilci ve kurulmuş olan 4 federasyonun temsilcileri katılmıştır. Milli Eğitim Bakanı M. Necati Beyin Başkanlığını yaptığı Genel Kurulda yine Ali Sami Bey T.İ.C.İ. Başkanlığına getirildi. 1925'deki kurulla Genel Merkez Ankara'ya nakledilmesi (mıntıkların) bölgelerin kurulması, halter, boks, tenis, voleybol, basketbol, su sporları, binicilik, eskrim, atıcılık daha sonra hokey federasyonlarının oluşturulması ve bunların değişik bölgelerde çalışmalar yaparak 1928 Olimpiyatlarına hazırlanmaları kararlaştırıldı. Bu çalışmalarda Milli Olimpiyat Komitesiyle de işbirliği yapılması öngörüldü. Bu konularda hazırlanan çalışma programlarıyla T.İ.C.İ.'nin kamu yararına olan bir kuruluş olduğu, Cumhurbaşkanı olarak Yüce Atatürk'ün, Başbakan olarak İsmet İnönü'nün ve diğer Bakanların imzaladıkları bir kararname ile tesbit edildi.

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakının Ankara'da yapılan Genel Kurul Toplantısı'nda,

Reisicumhur Gazi Mustafa Kemal Paşa ile Başvekil İsmet Paşa bu derneği korumaları altına almışlardır.

Bundan sonra bütün ülkeyi kapsayacak bir Teşkilatlanma Yönetmeliği, Federasyonlar Yönetmeliği, Bölgeler Yönetmeliği, Müsabaka Yönetmeliği gibi yürütme ve gelişmeyi gerektiren esas mevzuat ortaya konmuş ve bu arada Askeri Spor Teşkilatı İdman Yurtları Mevzuatı da bir metne bağlanmıştır.

T.İ.C.İ.'nin 18 Eylül 1925'de yapılan ve Başvekil İsmet Paşanın açış konuşmasıyla başlayan 2. Genel Kurulunda atletizm, atıcılık, eskrim, boks, bisiklet, denizcilik, futbol, güreş, hokey ve binicilik federasyonlarının yönetim kurulları dahil kuruluşları tamamlanmıştır.

Askeri Spor Teşkilatında da teşkilatı kimlerin yöneteceğini açıklayan mevzuatlarla birlikte ve askerlik için geçerli olan binicilik, atıcılık, uçuculuk, eskrim ve kızakçılık esas alınmıştır. Bu kararlar T.İ.C.İ.'nin 1926'daki Genel Kurulunda karara bağlanmıştır.

Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı on üç yıl faaliyet gösterdikten sonra 1936 yılı 13-18 Nisan ayında yapılan son Genel Kurulda adı TÜRK SPOR KURUMU olarak değiştirilmiştir.

Bu kanun 1938 yılında 3530 sayılı Kanunla BEDEN TERBİYESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ kuruluncaya kadar faaliyete devam etmiştir.

Türk Spor Kurumunun oluşumuyla sporumuz devlete mal olmuş oluyordu. Kurumun Cumhuriyet Halk Partisine bağlanmasıyla sporcular da bütün il ve ilçelerde 29 ekim 1936 günü büyük törenlerle partiye girdiler.

Cumhuriyetin ilanından bu yana spora büyük ilgi gösteren ve "Ben sporcunun zeki, çevik aynı zamanda ahlaklısını severim" diyerek bunun bir dustur olarak ortaya koyan yüce Atatürk'ün başta güreş olmak üzere, ki güreşi çok seviyordu, futbol, atıcılık, boks, kürek, okçuluk, deniz sporları ve havacılık faaliyetlerini sık sık işlemekte ve bu arada kulüpleri teşvik için ziyaretler yapmaktaydı.

Aynı zamanda Türk sporuna tam anlamıyla sahip çıkılması ve tüm ülkeye bilinçli ve dengeli bir biçimde yayılarak kalkınması için araştırmalar yaptırtıyor, diğer taraftan dış ülkelere uzmanlar getirtip ve dış ülkelere kendi elemanlarımızı gönderip incelemeler yaptırtıyordu. Zaman zaman çalışmaları bizzat takip edip görüşlerini bildiriyordu. Sonunda almanya'nın yapısının bize en uygun olacağı kanısına varılarak bu sistemin oluşmasını sağlayacak kanunun hazırlanması için talimat verdi, kanun hazırlanıp Bakanlar Kurulu'na, oradan da Meclise sunuldu ve 3530 sayılı bu kanun 29.06.1933 günü Mecliste kabul edilerek Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kurulmuş oldu.

Kanun o kadar önemle ele alındı ki kanun gereği oluşturulan ilk Merkez İstişare Kuruluna Milli Savunma Bakanlığı'nı temsilen Mazlum Baysal, üniversiteyi temsilen Tıbbiye Mektebi cımnastik öğretmeni Emekli Yarbay Mazhar Kazancı, eski Atletizm Federasyonu Başkanı Burhanettin Felek, Sinop Mebusu Cevdet Kesim İncedayı daha sonra onun ayrılmasıyla yerine Aydın Mebusu Adnan Menderes ve emekli amiral Fahri Engin atandılar, 12.10.1938 tarihli Kararnameyle de ilk Genel Müdür olarak Ordu müfettişi kurmay Başkanı Tümgeneral Cemil Taner atandı.

Merkez İstişare Kurulu'nun 17.01.1939'daki ilk toplantısına devrin Başbakanı Celal Bayar başkanlık yaptı. İkinci toplantıya ise yine Başbakan Dr. Refik Saydam hem başkanlık yaparak ve açış konuşmasında spor konusunda görüşlerini anlattı.

Celal Bayar Hükümet programının Mecliste okunacağı gün açış konuşmasını yapan büyük Atatürk'ün şu ifadesi gençlik ve spor konusuna verilen önemin en iyi örneklerinden biridir. "Hertürlü spor faaliyetleri Türk Gençliğinin Milli Terbiyesinin ana unsurlarından saymak lazım. Bu işte Hükümetin şimdiye kadar olduğundan çok ciddi ve dikkatli davranması Türk gençliğini spor bakımından da milli heyecan içinde itina ile yetiştirilmesi önemli tutulmalıdır."

Yapılan çalışmalar sonucunda 31.05.1939'daki ilk toplantıda atletizm, futbol, güreş (boks ve halter), su sporları (yüzme, su topu, kürek, yelken ve benzerleri), bisiklet (motorlu kara vasıtaları), atıcılık (avcılık, okçuluk, izcilik), dağcılık, ve kış sporları, eskrim ve

cimnastik, spor oyunları (tenis, hentbol, basketbol, voleybol, golf ve diğerleri) diye federasyonlar kurulması kararı alınır.

Bütün bunların yanısıra o tarihlerde halkımızın spora bakışını da incelemekte yarar vardır. Halkımız spor ve sporun yararları konusunda eğitilmemiş ve bilinçlendirilmemiş, sesasen nüfusumuza oranla okur yazar sayımızın çok az olduğu o devirde tam yetişmemiş, şartlanmış din adamlarından bazılarının ortaya attıkları hurafeler eğitim ordumuzda birçok öğretmenin kendi derslerinin daha önemli olduğu görüş ve davranışlarıyla sporumuzun okullara ve halkımıza yayılarak mal edilemesini engelliyordu. Aileler çocuklarının spor yapmasından çekiniyorlardı. Zira birçok çevrede spor serserilik, sporcuda serseri olarak niteleniyordu.

Okullarımıza daha yüzyılın başlarında cimnastik adı altında beden eğitimi dersi konmuşsa da yeterli sayıda beden eğitimi öğretmeni yetiştirilememiştir. Uzun zaman yalnızca Gazi Eğitim Enstitüsü Beden Eğitimi Öğretmeni Bölümü ile bu açık kapatılmak istenmiş, daha sonra İstanbul'da bölüm açılmışsa da gerekli seviyeye ulaşılmamıştır.

Çok iyi niyetlerle ve bugün dahi modern spor ihtiyacını karşılayabilecek olan 3530 sayılı Kanunla kurulan Başbakanlığa bağlı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü kısa zamanda Federasyonlarını oluşturup faaliyete başlasa da II. Dünya Savaşının verdiği maddi ve manevi sıkıntıyla beklenen aşamayı yapamamış, 1942'de Millî Eğitim Bakanlığına bağlanan bu Genel Müdürlük kendi yükü altında ezilen o bünyede de istenilen ilgiyi görememiş hatta üvey evlat muamelesi görmüştü.

1960'da tekrar Başbakanlığa bağlanan bu Genel Müdürlük bir devlet Bakanı niyabetiyle yönetilmeye başlanmışsa da maddi durumun yetersizliği nedeniyle arzu edilen çalışmayı sağlayamamıştır.

Beden Terbiyesinin o tarihe kadar gelirleri ise,

- 1.- Konsolide bütçeden verilen ödenek, ki yeterli olmamakta
- 2.- 3530 sayılı Kanun uyarınca Belediyeler ve Özel İdarelerden alınması gereken paralar, ki bunlarda borçlarını ödeyemedikleri için yerine arsa ve bazen de basit tesis vermektedirler.
- 3.- Müsabaka, saha ve diğer gelirleridir.

Ancak bu arada yukarıda 2. Madde'de belirtilen kanun yönünden sağlanan gelir 1964'de yeterli savunma yapılamayarak 655 sayılı Kanunla borçlarıyla birlikte silindi.

Uzun süre devam eden çalışmaların sonucu Spor-Toto 1963'de işler hale gelip, gelir getirme durumuna girdi.

1963'de Spor-Toto gelirleriyle birlikte Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nde de planlı bir yatırıma ve Federasyonlara daha fazla yardım yapabilme imkanı ile bir kalkınma hamlesi başlar. 655 Sayılı Kanun çıkıncaya kadar Beden Terbiyesine verilen arazi ve arsanın çokluğu bu işi biraz daha kolaylaştırır. 1964-1965'de yapılan envanter çalışmaları ile ilgili mahalli incelemeler sonunda ileriye dönük uzun vadeli bir yatırımın programı hazırlanır. Bu arada 3530 sayılı Kanunun öngördüğü ve spor elemanı yetiştirme amacının gerçekleştirilmesi için Yüksek Spor Enstitüsü kurulması konusu ele alınarak, proje çalışmalarına başlanır. Köln Spor Akademisinin mimarı ve almanya'nın spor ve yeşil sahalarla, çocuk bahçeleri konsundaki Golden-Plan'ın çalışmalarında bulunan Prof. Dr. Rooscamph'ın Türkiye'ye gelip katılmasıyla İstanbul Anadoluhisarı'ndaki Spor Akademisi projesi oluşur. 1968'de 1. ve 2. kısım inşaatı 1972'de tamamlanmak üzere devrin Başbakanı Demirel tarafından temeli atılır.

1969 Kasımında konuya daha çok önem verilmesi ve sahip çıkılması düşüncesiyle Gençlik ve Spor Bakanlığı kurulur.

Gençlik ve Spor Bakanlığı,

- 1.- Eğitim Genel Müdürlüğü
- 2.- Okulîci Beden Eğitimi ve Spor Genel Müdürlüğü
- 3.- İzcilik Genel Müdürlüğü

4.- Boş Zamanları Değerlendirme Genel Müdürlüğü

olmak üzere bünye Genel Müdürlükleriyle, Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü ve Beden terbiyesi Genel Müdürlüğü olarak iki bağlı Genel Müdürlükten oluşmaktadır.

Gençlik kelimesi yukarıda saydığımız örgütlenmeyi gerektirdiği gibi çok geniş bir görev alanı ve sorunları da beraberinde getiriyordu. Ayrıca bu konuda hizmet götüren birçok Bakanlıklarla da işbirliğini gerektiriyordu ki, bu da ülkemizdeki yönetim davranışı itibarıyla çok güçtü. Buna rağmen yeni birçok aşama yapılarak Bakanlığa bağlı Üniversite Sporları Yönetim kurulu kuruldu, okullarla yakın ilişki kurularak öğrencilerin okul dışı spor organizasyonlarının ortak yürütme esasıyla gerçekleştirilmesi sağlandı. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de okullu gençlerin daha çok spora yönelmelerini sağlamak için 1972'de diğer ülkelerle birlikte (İ.S.F.) Uluslararası Okul Sporları Federasyonunun kuruluşuna kurucu olarak katıldık. Bunda üç esas düşünce vardı.

- 1.- Yurtdışı spor müsabakalarına katılma yönünden gençleri teşvik etmek,
- 2.- Diğer ülke gençleriyle tanışıp arkadaşlık kurmak ve kültür alışverişinde bulunak,
- 3.- Gençlerimizin doğuştan spora yatkın olduğunu kanıtlamak.

Nitekim İ.S.F.'nin organize ettiği basketbol, voleybol, futbol, atletizm vs. müsabakalarında gençlerimizin aldıkları sonuçlar bunu ortaya koymuştur. Buna göre şunu açıkça söylememiz gerekir ki, biz yetişkin sporcularımız için üst aşamayı yaptırıyoruz, ancak zamanla bunun da başarılacağına inanıyoruz. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nca sporun temelde ilkökullardan başlaması gerektiği düşünülerek o okullarda hizmet verecek beden eğitimi öğretmenleri yetiştirme kursları, ayrıca orta dereceli okullarda görev yapan öğretmenler için de gelişim kursları açılarak birçok eleman yetiştirilmesi sağlandı. Bu konuda yapılan çalışmalar sonucu bir yandan gün geçtikçe büyüyen okullardaki beden eğitimi öğretmen açığının, diğer yandan bölgelerdeki birçok dalda faaliyet gösteren kulüplerdeki antrenör, monitör gibi teknik eleman açığının (yapılan hesaplarda bu miktar 55-56 bini buluyordu) kapatılabilmesi amacıyla eleman yetiştirici yeni ünitelerin kurulmasının gerektiği sonucuna varılarak 1974-1975 yıllarında sırasıyla Ankara, Manisa ve Adana'da Spor Akademileri açıldı.

Milli Eğitim Bakanlığı, Tevhidi Tedrisak Kanununa dayanarak Yüksek Okul veya Enstitü olmalarına karşı çıktığı için bu okulların isimleri Akademi oldu. Bu Akademilerde birçok eleman yetiştirdi, ancak pedagojik formasyon noksanlığı iddiasıyla Milli Eğitim bunlara görev vermedi. 2 ve 3 yıllık eğitim görmüş öğretmenler yanında 4 yıllık eğitim gören ve eksikliklerinin telafisi isteğinde bulunan bu elemanlara hizmet imkanı verilmeydi. Daha sonra bilindiği gibi bu birimler ve eğitim Y.Ö.K.'e bağlandı. Bugün yine beden eğitimi öğretmen açığı devam etmekte ve yetişen elemanların çok azı aktif sporun içine girebilmektedir. Eleman eksikliğine rağmen politik olarak okullarda beden eğitimi ve spor derslerinin artırılması fazla bir yarar sağlayamamaktadır. Maddi imkanların yetersizliğine rağmen Spor Teşkilatı 1970-1981 arasında gerçekten başarılı, birçok ulusun katıldığı organizasyonlar yapmıştır. Örneğin 1968 başında başlatılan çalışmaları sonucu 1971'de düzenlenen İZMİR AKDENİZ OYUNLARI, hemen hemen her yıl yapılan değişik spor dallarındaki BALKAN ve AVRUPA Şampiyonaları, 1980'de Bursa'da organize edilen GENÇLER AVRUPA GÜREŞ Şampiyonası ve hemen arkasından bütün İslam ülkelerinin küçük, büyük veya temsili kafilelerle katıldıkları İSLAM ÜLKELERİ SPOR OYUNLARI.

Bütün bu organizasyonlar düzenledikleri şehir halkının, Olimpiyat Komitesinin, kulüplerin yardım ve işbirlikleri sonucu oluşmuştur. Bu da halkımızın spora bakışının ne denli değişmiş olduğunun bir ifadesidir.

12 Eylül 1980'den sonra kurulan Hükümet de spor konusundaki beklentileri karşılayamamış ve 1983'de Gençlik ve Spor Bakanlığı kaldırılarak bütün hukuki vecibe

leriyle Milli Eğitim Bakanlığına devredilerek, yeni Bakanlığın adı Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı olmuştur.

Görülüyor ki sporumuz yönetim bakımından hâlâ bir esasa oturtulamamış tarihi bir teerrürle araştırma içinde ve bugüne kadar süregelmiştir. Özet olarak şöyle sıralayabiliriz: IDMAN CEMİYETLERİ İTTİFAKI, TÜRK SPOR KURMU (Her ikisi büyük oranda özerk), BAŞBAKANLIĞA bağlı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA bağlı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, yine Başbakanlığa bağlı yani niyabeten DEVLET BAKANLIĞI ile yürütülen Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞINA bağlı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü, tekrar MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA bağlı Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü ve son olarak 1989'da 3530 sayılı kanun yerine onun kadar mükemmel sayılmayacak 3289 sayılı Kanunla birlikte isimde değiştirilerek yine BAŞBAKANLIĞA bağlı Gençlik ve Spor Genel müdürlüğü kurulmuştur.

Bu denli kararsız bir sistem arayışı içinde, devamlı olan Bakan değişmesi ve buna paralel değişen Bakan sayısının en az iki katı Genel müdür, Federasyon Başkan ve heyetleri yani icra elemanlarının değişimi sporumuzun bir makro plan uyarınca gelişip yayılmasını ters yönde etkilediği gibi dış itibarımızı da zedelemektedir. Yurtdışında yıllarca teşkilatın başında bulunan ve federasyon başkanlığı yapan kişilerin katıldıkları toplantılara her defasında değişik şahıslarla gidilmekte dolayısıyla oradaki devamlılığımız da bozulmaktadır. Aslında Uluslararası Federasyonlarda devamlı bulunmak hatta yönetimlerinde görev almak sporumuz için çok daha yararlı olacaktır ve olmaktadır.

Bu arada yurtdışında sporumuzu temsile tam yetkili Milli Olimpiyat Komitemiz Dernekler Kanununa göre kurulmuş bir dernektir. (C.I.O.) Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin Statüsünde, hükümetin dışında özerk bir kuruluşun üyeliği söz konusu olduğu için bu şekilde ilişki sağlanmıştır. Ancak diğer ülkelerde olduğu gibi, her ne kadar yakın işbirliği içinde ise de daha aktif olarak teşkilatın içine girmesi sağlanmalıdır.

Bilindiği gibi modern Olimpiyat oyunları 1896'da başlamıştır. Her dört senede bir yapılması prensip olarak kabul edilen bu müsabakalara katılmamız da halkımızın spora yönelişinin bir göstergesi sayılabilir. İlk olarak 1908'deki Olimpiyata ALEKO MULLA adında bir Rum cimnastik dalında katılmıştır. 1912'de Ermeni vatandaş PAPAZYAN atletizmde 800-1500 koşusu için, MICIRYAN dekotlarda katılmışlar ancak bir netice alamamışlardır. Bundan sonra yukarıda da belirttiğimiz gibi I. Dünya Savaşı nedeniyle bir katılım olmamış ve 1924 Cumhuriyet döneminde tekrar oyunlara katıldık. 1936 Olimpiyatlarında YAŞAR ERKAN güreşte bize ilk altın madalyayı kazandırmıştır. II. Dünya Savaşı nedeniyle ara verilen Olimpiyatlar 1948'de Londra'da yeniden başlamış ve bu oyunlarda YAŞAR DOĞU, CELAL ATİK, GAZANFER BİLGE başta olmak üzere birçok güreşçimiz altın, gümüş ve bronz madalya alırken, ilk defa RUHİ SARIALP üç adım atlamada üçüncülük olarak bronz madalya kazandı. Hemen arkasından İstanbul'da organize edilen serbest güreş Avrupa Şampiyonasında güreşçilerimizi yedi defa başarılarımızı göndere çekti, Milli Marşımızı dinlettiler. Daha sonraki olimpiyatlarda da özellikle güreş dalında başarılarımız devam etti. Güreşte en son altın madalyaları 1968'de AHMET AYIK ve MAHMUT ATALAY'la kazandık. Aynı oyunlarda maratonda ve boksta birer dördüncülük aldık.

Bunların dışında Dünya, Avrupa, Bakan ve Akdeniz oyunları gibi Şampiyonalarda kayda değer madalya ve ödülle aldık. 1965 yılında futbolda ilk kez yurdumuzda Gençler Avrupa Şampiyonasını düzenledik. Bu konuda çim saha mecburiyeti olduğu için bin bir zorlukla sahalar çimlendi ve bu iş bütün yurda yayıldı. Bütün bu çalışmalarda, sporun toplum, kişi ve ülke için ne denli yararlı olduğu bilincine ulaşmış olan halkımızın büyük yardımları olmuştur.

Bu yüzyıldaki sporumuzla ilgili detayları ele aldığımız takdirde söylenecek kitaplar dolusu olaylar, başarılar, çelişkiler ve değişiklikler vardır. Tüm bunların kısa satır başlarıyla ele aldığımız bu özet içerisinde dile getirilmesinin mümkün olamayacağı ve

SPOR BİLİM

birçok konuyu da ele alamadığımız bir gerçektir.

Ancak sporun içinden gelen bir kişi olarak özellikle bir konuyu da kısaca sizlere arz etmeyi yararlı sayıyorum.

Bugün herkesin bildiği gibi spor ve spor örgütümüz üzerinde yıllardır süre gelen büyük bir baskı vardır. Politik bu etkinin tamamen kaldırılması da mümkün değildir ancak bunu en aza indirebilecek ve sporu daha rahat işler hale getirecek yeni bir sistem ve örgütlenmeye ihtiyaç vardır.

Bu konuda önereceğim özet görüşler bazı kısımları itibariyle daha önceleri kurulan 5 yıllık icra planları hazırlık toplantılarında da ele alınmıştı.

1.- a) Karar organı olarak görev yapacak spor çevrelerinden bir veya iki temsilcinin seçilerek geleceği ve bir Bakan veya Müsteşarın Başkanlığında 3-4 ayda bir toplanacak olan 30-35 kişiden oluşan bir Spor Konseyi kurulmalı,

b) İcranın başı Müsteşar olacak şekilde ve tüm yurt sathına dengeli bir biçimde götürülecek olan hizmete göre Genel Müdürlükler kurulmalı ve tüm sporumuzu içeren ileriye dönük makro Plan hazırlanmalıdır.

2.- Merkezden Yönetim Sistemi, Yerinden Yönetim Şekline dönüştürülmeli ve iklim şartları, ulaşım durumu, mevcut ve planlanacak tesisler, sporcu ve okul sayısı ile halkın spora yakınlık ve eğilim gözönünde bulundurularak birkaç ili içine alan BÖLGELER kurulmalıdır.

3.- Spor dallarında önem ve öncelik verilecek biçimde, bu bölgelerde hazırlanacak çalışma programları Genel Müdürlüklere ve dolayısıyla Karar Organlarına sunulmalı,

4.- Kesinleşen programlar bölgelere gönderilmeli ve Genel müdürlükler finansman imkanı sağlayarak sadece denetlemeli,

5.- Bütün federasyonlarla bölgelerdeki federasyon temsilcilikleri ile diğer elemanlar 4 yıl için seçilerek getirilmelidir.

Bu çerçevede içersinde daha birçok konunun detaylı olarak ele alınacağını umuyorum.

SPOR BİLİM DERGİMİZİN ABONE ŞARTLARI:

- DERGİMİZ DERNEĞİMİZİN MESLEKİ YAYIN ORGANIDIR.
- DANIZMA KURULUMUZ VE BİLİM KURULUMUZ BELİRLENMİŞTİR.
- YAYIN KURULUMUZ BİZE BUGÜE KADAR YAZI VEREN SPOR BİLİMCİLERİNİ İHTİVA ETMEKTEDİR. YAZISI NEŞROLUNAN HER ARKADAŞIMIZ YAYIN KURULAN ALINIR.
- DERGİMİZİN BU SAYISI HAKKINDAKİ ÖNERİLERİNİZİ SABIRSIZLIKLA BEKLİYORUZ
- DERGİMİZE ABONE OLMANIN ŞARTLARI:
- ABONE OLMAK İSTİYORSANIZ: AŞAĞIDAKİ BÖLÜMÜ KOPARARAK BİZE GÖNDERİNİZ.

ADINIZ SOYADINIZ:..... TEL. NO:.....

DAİMİ ADRESİNİZ:.....

.....

SPOR BİLİM DERGİSİ'NE BİR YILLIK ABONE OLDUM..... ADET GÖNDERİNİZ